

ԶԱՅԼՏ ՀԱՐՈՒՏԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

CXXXIII

Ես չեմ քսեր թէ վերջս՝ անձնական
Կամ ժառանգական մեղքէ մ' չե՛ իմ մէջ,
Որով կ'արիւնիմ. եւ ընձեռուէր ք' ան
Սուրով մը արդար, թող հոսէր անվերջ,
Բայց այժմ արիւնս պիտ' չընէ հողը գէն.
Քեզ կը նուիրեմ զայն, պիտ' վրէժ առնես դո՛ւն,
Բայց հարկ է փնտռել դեռ, լուծել ըզվէնն
Վրէժին, որ ըրած չեմ՝ վրէժին սիրոյն —
Բայց թող անցնի — ես կը նընչեմ, Դու դեռ չես արթուն:

CXXXIV

Թէ կը գոռամ ես, բայց պիտ' չը կրծկիմ
Սոսկումէն ցաւին: Ան որ խոնարհուած
Տեսած է հակասս՝ եւ կամ իմ մրսին
Տրկարութիւնը վիճէն գալարուած,
Թող ըսէ: Էջն այս կ'ուզեմ անմոռաց
Յիշատակ մընայ, թ'ու եզ փոխանամ,
Հեռու ապագան պիտի կատարուած,
Տեսնէ տողերու իմարտն անպայման,
Ո՛ւ դիզէ մարդոց գըլուխներին, իմ անէծքն լեռնանման:

CXXXV

Անէծքն այդ ներում պիտ' ըլլայ — Զունի՛մ —
Լքսէ՛ մայր երկիր, երկինք, դիտէ գայն —
Գօտեմարտած չե՛մ ես բախտին հետն իմ,
Ցաւած՝ որ մեղքերս ներում ըստանան.
Սիրքս նեղուած է, ուղեղս հրաման,
Յուսաս, կենսապառ, անունս եղծուած,
Անձնալքումի չեմ մղուած ապական,
Զ'անպիսի կաւէ չէի ես զանգուած,
Որ կը նեխի ոգիներուն մէջ՝ ինձմէ ինձնարկուած:

CXXXVI

ձիղն նենգութենէ մինչ մեծ յընկալանքն
Մարդոց ըրածներն միթէ չե՛մ տեսած —

Բարձրացող, փրփրող իրենց զրպարսանքն
 եւ իրենց զանազան փրփրոտներն մաշած,
 Աւ նրբիկն թոյնն՝ այդ սողուններուն ցած ...
 Յանոսեան ակնարկն, որու ազդու աչքն,
 Սուրճ՝ նրբիկն տեղ դրնել է սորված՝
 Անխոս՝ թիկանց իր շարժումն 'ւ իր հառաչքն
 Կը ջանան ցոյց տալ խելերուն իրենց լըռին մեղադրանքն:

CXXXVII

Բայց ապրած եմ ես, ու չեմ ապրած զուր —
 Մարմինս թ' իսկ ջրնջուի յաղթող ցաւին մէջ,
 Կորուսիմ մըսիս ոյժն եւ արիւնիս հուր —
 Կը մնայ մէջս բան մը յոգնեցնող անվերջ
 Յան ու ժամանակ, պիտ' ընչէ մահէս վերջ .
 Բան մ'աներկային (որմէ լուր չունիմ)
 Լըռած լարին պէս՝ դարձած յուս անեղջ
 Փափուկ հոգւոց մէջ, որպէսզի յուզուին
 Աւ բերեն քաղ սրբերն, յամեցող սիրոյ զղղումին:

CXXXVIII

Կըմբուած է — հիմա, ո՛յժ անեղ, ողջոյն,
 Անանուն թէն՝ դեռ ամենազօր,
 Որ կ'անցնիս շուրջ մէջ կիսացայգւոյն,
 Որո՞ւ վախ չ'ազդող՝ անի մը մէջ խոր:
 Բաղեղի շրթնէ ծածկոյթով մ'աղուոր՝
 Մեռած պատերն են տեսարանըդ վէս,
 Կը բերեն քեզմէ խոր ըզգացում, մ'որ
 Կ'ընէ անցեալի մասնիկ մը ըզմեղ
 Աւ անդ կ'անհրնմ. ամենատես եմ եւ անես:

CXXXIX

Աւ հոս՝ բըզզոցը անցկոտ ազգերու
 Փրփրոտով գութի, կամ ծափով շուրջանայն՝
 Մարդն երբոր մորթուէր ձեռնով մարդերու .
 Եւ ինչո՞ւ մորթուէր, ինչո՞ւ, քանզի ան՝
 Օրէնքն էր արեւոյ կըրկէսին — Արեւն՝
 Անկէ մեծ հանոյք կ'առնէր — ինչո՞ւ չէ,
 Ի՞նչ տարբերութիւն թէ ո՛ւր որովայն
 Որդոց կը լեցուի — ռա՛զմը կը կանչէ
 Թէ՛ կըրկէսն է, ուր մըրցորդը հուսկ կը նընչէ:

CXL

Սուսերամասիկն՝ կը տեսնեմ բնկած՝
 Յենած մէկ ձեռքին — նակասն առնական՝
 Յաղթած է ցաւին ... մահուան հետ հաշտուած,
 Խոնարհ գլուխն տակաւ կը ցածնայ սակայն.
 Կողէն՝ կ'իյնան դեռ կաթիլներն արեան,
 Խոր վէրքէն կարմիր, դանդաղ կ'իյնան վար՝
 Տեղատարափի զերթ ըսկըզբնական
 Կաթիլներ ... ամէն ինչ կը ձօնի ալ,
 Մեռաւ: Ձկեցած դեռ տունցն ողջսնող՝ մըրցորդն իր թրեւառ ...:

CXLI

Ձայնը կը լըսէր, բայց անուշադիր ...
 Աչքն իր սրբին հետ խիստ հեռուն ուղղած,
 Հոգն չէր մըցանակն, ոչ իսկ մահը իր ...
 Դանուբի եզրի տունն էր աչքին դիմաց,
 Բարբարոս զոհներ հոն խաղի ելած,
 Անոնց Տակեան մայրն ալ հոն — ինք հայրն
 Անանց, Հռոմի մէջ, տօնին՝ յօշոտուած,
 Ահա խոհերն իր — արեան ժայթքն անդադար
 Այսպէս պիտի մեռնէ՞ր — ոտքի, ո՛վ գոթեր՝ դէպի վրէժն արդար ...:

CXLII

Հոս ուր Սպանութիւնն շնչէր արմատոցի,
 'ւ անցներն խժածայն՝ խուռն ամբոխով ազգաց,
 Ձերթ աղմուկ, մըրմունչով լեռնագետակի՝
 Պրոյսիոս հոսովն իր թափառայած,
 Մահ եւ կեանք էին խաղալիկ սրբուած
 Անթիւ Հռոմացոց՝ պարսաւ կամ գովով ...
 Ձայնս բարձր կը հրնչէ — նըւաղ լոյսն աստղաց
 Կ'իյնայ կըրկէսի — պատով, գահովով
 Կործան, անցներէն քաղուածս կը հրնչէ բարձր արձագանգով:

CXLIII

Աւերակ մը — ի՞նչ զանգուածեղ աւեր,
 Պատեր, պալատք, կէս-խաղաք մ'իրմէ շինուած.
 Երբ հրսկայ կմախիւն փոխէ անցնիս, դեռ
 Կ'ապաքիս թէ՛ աւան այդ ո՛ւր է տարուած ...
 Կողոպտուած է ան, թ' ամբողջ ջրնջուած.
 Աւա՛ղ, կը սլարգուի իր կործանումն միայն

Երբ մօտեցած ես — վիթխարի զանգուածն
Այդ չի տառ պայծառ փայլը իր օրումն,
Որ կը փրոզուի ճա՛ն դարերուն վրայ - Մարդուն աւարն է ան :

CXLIV

Բայց ծագող լուսինն երբ մագրելցի վեր
Ու հեզիկ շողայ էն բարձր կառարէն,
Ժամանակին մէջ երբ քարքերն աւաղերն,
Մեղմ ցայգասիւներն երբ ծառերն օրերն
Ու պրտակի պէս պատերն գործ՝ կը զարդարեն
Ձերք հակասը կունց կեսասին նախկին :
Մեղմ լոյսն երբ շողայ բայց չը վարարէ ...
Յայնցամ մէջէն մոգիչ այդ բոլորանակին՝
Հերոսներ կ'ելլեն — գուր կը կոխէ վրան անոնց անխնային :

CXLV

«Քոյիսէն երբ կայ՝ Հրոմն ելըս կայ,
«Թ՛ իյնայ Քոյիսէն՝ կ'իյնայ Հրոմն ալ,
«Կը փրլի աւխարհն՝ երբ Հրոմն իյնայ»:
Այս է ուխտաւորներէն մեզ հասած բարբառ
Սափառն ասեմէն այդ հզօր պատերուն համառ :
Մահկանացու այս երեք բաներն կան
Դեռ՝ իրենց հիմքին վրայ սնայլալ —
Հոռն է իր աւերն աննորոգ կը մնան,
Եւ աւխարհն այս գողերու այր, կամ քո ուղած բան :

CXLVI

Պարզ, ուղիղ, խիստ, լուրջ, վեհ-տանա՛հ համայն
Սուրբերուն, մեհեան օղջ չասուածներուն,
Աւամազդէն — Յիսուս. օրհնախնամ
Ժամանակէն ... դուն դիտող խաղաղութիւն,
Մինչ՝ շուրջը լամէն բան — կամար, կայսրութիւն
Կ'իյնան կը քալէ մարդը ծանրաբալ
Փուռ-մոխրին մէջէն — տե՛ս պիտի, դուն,
Գըմբէք փառքի, երբ կ'աւրէ բրնձակալն
Կ'հնձէ ժամանակն ... պիտ' մնա՞ս Պանթէոն, Համի փառն արդար :

Թրգմ. Մ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

ԼՍՐՏ ՊԱՆԹԵՆ

(Ետնադրուած)